

In de rubriek **Pedagogisch Nieuws** bespreekt steeds een andere medewerker van het **Amsterdams Centrum voor Kinderstudies (ACK)** belangrijke en actuele ontwikkelingen in het gezin, op school, of in de instelling. Ditmaal een bijdrage van **Hans Koot**. Hij is hoogleraar ontwikkelingspsychologie en ontwikkelingspathologie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam.

P E D A G O G I S C H N I E U W S

Informatie delen

Hans Koot

Iedereen in de Nederlandse jeugdzorg kent de gezinsdrama's in Roermond, 'de zaak Savanna' en nu weer in Tolbert. Telkens ging het om een drama met dodelijke afloop, telkens werd na afloop onderzoek geëist naar de gang van zaken in de hulpverlening rond het gezin. Waarom werd door betrokken hulpverleners niet gesignaleerd dat er een dreiging van ernstige mishandeling in de lucht hing? Wat was de rol van Bureau Jeugdzorg, wat van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling?

Wie even de moeite neemt de literatuur in te duiken, ziet al snel dat kindermishandeling met dodelijke afloop geen unieke Nederlandse aangelegenheid is en ook dat er aardig wat bekend is over hoe de hulpverlening mis kan gaan. In *Child Abuse Review* deden Brandon, Dodsworth en Rumball recentelijk verslag van een onderzoek naar twintig gevallen van ernstige mishandeling in Wales, waarbij veertien kinderen de dood vonden en zes ernstig gewond werden. Met koppige regelmaat doken steeds weer dezelfde tekorten op: de diagnostiek was onvoldoende, het toezicht op de gezinnen was niet goed georganiseerd, er werd te weinig naar de kinderen zelf geluisterd. Het bleek dat er rondom het kind en de ouder(s) heel veel informatie

beschikbaar was bij mensen die met de gezinnen te maken hadden. Maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen, vroedvrouwen, politieagenten, leerkrachten, huisartsen, kinderartsen, psychiaters, ouders en kinderen, allemaal wisten ze wel iets van wat er aan de hand was. Veel van de betrokkenen wisten echter niet hoe zij op basis van deze ervaring moesten handelen, bijvoorbeeld in de richting van de kindbeschermer. Het grootste probleem was dat deze kennis en ervaring zelden systematisch bij elkaar werd gebracht, hetgeen tot grondig onderzoek en gepaste maatregelen had kunnen leiden. Hoewel negentien van de gezinnen al bekend waren bij het maatschappelijk werk (waarvan driekwart langdurig), tragisch genoeg in zeven gevallen al eerder een kind in het gezin was gestorven (zonder onderkenning van mishandeling) en in negen gevallen de moeder had gewaarschuwd dat ze haar kinderen wat zou kunnen aandoen, bleef overleg achterwege. Er bleek een wijdverbreide weerstand om bij onzekerheid de expertise van andere professionals in te roepen en er heerste een wederzijds wantrouwen tussen diensten.

Wijs geworden door hun ervaring in de Raak-regio's, roepen Jo Hermanns en Myra ter

Meulen ons in het jongste nummer van 0|25 niet voor niets op om te komen tot de vorming van een jeugdgezondheidszorg op wijkniveau, die de gemeentelijke taken wat betreft informatie en advies, signalering, lokale toegang, hulp en coördinatie kunnen uitvoeren en een sturende rol hebben in de betrokkenheid van andere instellingen. Hermanns en ter Meulen melden ook dat versterking van de betrokkenheid van huisartsen en ziekenhuizen tot verbetering van signalering en zorg kan leiden. Inderdaad. Zelfs eenvoudige verbetering van de registratie van vermoedens kan helpen. Ziekenhuizen die kindermishandeling niet gestructureerd registreren, zien veel gevallen van mishandeling over het hoofd, zo blijkt uit onderzoek van het VU medisch centrum in Amsterdam. Sinds 2000 heeft dit ziekenhuis een protocol voor artsen en verpleegkundigen die vermoeden dat jonge patiënten het slachtoffer zijn van geweld door de ouders. Het medisch personeel moet een standaardformulier invullen met vragen. Een team van deskundigen onderzoekt de meldingen. Sinds de invoering van dit systeem zijn er per jaar fors meer vermoedens van kindermishandeling gemeld en bevestigd. De onderzoekers pleiten voor meer samenwer-

king tussen ziekenhuizen en artsen en een landelijk systeem van signalering van kindermishandeling.

Natuurlijk moet je wel *kunnen* signaleren – maar ook dat valt te leren. Op de Spaanse Balearen (Majorca, Ibiza, Menorca) werden alle professionals in sociale en gezondheidsdiensten twee à drie dagen voorgelicht over kindermishandeling en getraind in de onderkenning en rapportage ervan, onder andere middels een standaard rapportageformulier. In *Child Abuse & Neglect* meldden onderzoekers vorig jaar dat de onderkenning in de drie jaren van het programma verdriedubbelde. Interessant is dat, na training van de professionals van *alle* scholen, 25 procent van de nieuwe gevallen door scholen werd onderkend.

Naar mijn smaak zal onderzoek naar schuldigen ons weinig opleveren. We weten hoe het mis kan gaan in de gezinnen en in de hulpverlening. We weten inmiddels ook dat het delen van kennis, vergroten van expertise en orkestreren van hulpverlening essentiële voorwaarden zijn om drama's te voorkomen. Helaas stuiten we altijd weer op ons eeuwige gebrek aan moed en middelen. Of toch niet?